Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение "Алабердинская средняя общеобразовательная школа" Тетюшского муниципального района РТ

«Рассмотрено»	«Согласовано»	«Утверждаю»
Руководитель МО __________/З.Г.Сулейманова./ Протокол № 1 от «25» августа 2022г.	Заместитель директора по УВР МБОУ «Алабердинская средняя общеобразовательная школа» __________/Р.Г.Шайхутдинов/ «27» августа 2022г.	Директор МБОУ «Алабердинская средняя общеобразовательная школа» __________/В.Ю.Гарифуллин/ Приказ № 67 от «29» августа 2022г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

по Литературному чтению(на родном языке) в 4 класce

учителя начальных классов

I квалификационной категории

МБОУ «Алабердинская средняя общеобразовательная школа»

Нигматуллиной Люции Равиловны

Рассмотрено на заседании
педагогического совета
протокол № 1 от «29» августа 2022 г.

2022– 2023 учебный год

Татарстан Республикасы Тәтеш муниципаль районы
муниципаль бюджет белем бирү учреждениесе
«Алабирде урта гомуми белем мәктәбе “

Аңлатма язуы

1. 05.03.2004 елда РФ Мәгариф министрлыгы тарафыннан расланган башлангыч белем бирү дәүләт стандарты Федераль компонентына (Приказ №1089);
2. Дәүләт стандартының Федераль компонентына нигезләнгән башлангыч мәктәпләрнең татар теле фәненнән үрнәк программасына Казан 2011
3. 29.08.2011 елда ТР Мәгариф министрлыгы тарафыннан расланган гомумбелем бирү учреждениеләре өчен региональ базис укыту планына (Приказ №9282/11);

4. 06.10.2009 нчы елда РФ Мәгариф һәм Фән министрлыгы тарафыннан расланган “Гомуми башлангыч белем бирү федераль дәүләт стандартын гамәлгә кертү” турындагы боерыгына (Приказ №373);

5. РФ һәм ТР “Мәгариф турындагы Закон” ына;

6. Белем бирү учреждениеләрендә укыту процессында куллану өчен рөхсәт ителгән “Перспективалы башлангыч мәктәп” концепциясе һәм белем бирүнең яңа стандартлары таләпләренә туры килгән һәм рөхсәт ителгән региональ дәреслекләр исемлегенә;

7 Белем бирү оешмасының гомуми башлангыч белем бирү буенча икенче буын гомуми белем бирү федераль дәүләт стандартлары таләпләренә туры килгән төп үрнәк программасына;

8. 2022-2023 нче уку елына Татарстан Республикасы Тәтеш муниципаль районы муниципаль бюджет белем бирү учреждениесе“Алабирде урта гомуми белем бирү мәктәбе” укыту планы (2022нче елның 29 нчы августында үткәрелгән педагогик киңәшмәнең №1 беркетмә нигезендә расланган)

9. Г.М.Сафиуллина,М.Я.Гарифуллина,Ф.Ф.Хәсәнова, Ә.Г.Мөхәммәтҗанова, “Әдәби уку” (Казан, “Мәгариф-Вакыт” нәшрияты, 2014 нче ел) дәреслекләренә нигезләнеп төзелде.

Әдәби уку фәненнән эш программасы “Перспективалы башлангыч мәктәп” концепциясе һәм икенче буын гомуми белем бирү федераль дәүләт стандартлары таләпләренә туры килә. Программа яңа укыту стандартлары таләпләрен искә алып, үстерешле укыту принциплары белән традицион белем бирү принципларының үзара тыгыз бәйләнештә булуын тәэмин итә торган «Перспективалы башлангыч мәктәп» концепциясенә нигезләнеп эшләнгән.

ӘДӘБИ УКУ ДӘРЕСЛӘРЕ ПРОГРАММАСЫ 4 сыйныф (68 СӘГАТЬ)

Халык авыз иҗаты.

Мифлар турында гомуми күзаллау булдыру.

Борынгы халыкларның тормышы, кеше һәм табигать арасындагы мөнәсәбәт. Тормыш агачы. Тотем хайван һәм үсемлекләр, кешеләрнең аларга карашы, борынгы традицияләрнең сакланышы.

Тылсымлы әкиятләр.

Дөнья турында борынгы күзаллаулар чагылышы. Тылсымлы әкият герое. Тылсым дөньясы. Тылсымлы предметлар, сихри саннар, сүзләр, тылсымлы булышчылар, тылсымлы әкият законнары: әкият герое өеннән чыгып китә. Максатка ирешү юлы (тылсым дөньясы, карурманнар аша үтүче юл, сынаулар, тылсымлы булышчы ярдәме, җиңү шатлыгы.) Халык әкиятләренең мифлар, легендаларда чагылышы.

Риваять һәм легендалар.

Риваять һәм легендаларда сөйләнгән геройлар, аларның кичерешләре. Тарихи бәйләнеш. Төрле атамалар. Аларның килеп чыгышы.Риваять һәм легендаларда бирелгән вакыйгаларның әкиятләрдә чагылышы.

Автор әкиятләре.

Автор әкиятләренең халык әкиятлре белән охшашлыгы (жанр һәм сюжет). Халык әкиятлрендәге тылсым юлы белән җиңүләр, автор әкиятләрендә акыл белән эш итеп уңышка ирешү, ярату һәм яратыла белүнең көче.

Фольклор жанрының тормышта, хәзерге вакытта яшәеше.

Халык традицияләре һәм бәйрәмнәре. Символик төшенчәләр. Гимннар (Татарстан гимны). Халык һәм автор әкиятләре.

Хикәя.

Хикәя жанры турнда күзаллау формалаштыруны дәвам итү. Хикәя геройлары, аларның портреты һәм характер үзенчәлекләренең башкарган гамәлләре аша чагылышы. Авторның үз героена мөнәсәбәте. Геройларга чагыштырмача характеристика. Герой яшәгән тирәлек, пейзаж.Хикәядәге чынбарлык чагылышы. Әдәби тел берәмлекләре.

Әкият һәм хикәя жанрының үзгәлеге турында күзаллау формалаштыру.

Әкият һәм хикәя жанрларының композиция үзенчәлеген (күзәтүләр аша) аңлату. Укучы-тыңлауга табигый көчләрнең серен, әкият геройларының серле тормыш агышын күрсәтү, хикәя геройлары-ның характерларында тормыштан алынган вакыйгаларны чагылдырып сөйләү.

Шигърият. Кеше һәм табигать бергәлеге. Дөньяны шагыйрь күзлегеннән чыгып күзаллау. Әйләнә-тирә дөнья матурлыгын шагыйрь өчен илһам чишмәсе булуын инандыру. Шагыйрьдә чагыштыру, сынландыру, эпитет.
Автор әсәрләрендә һәм халык авыз иҗатында охшашлык. Чагыштыру,контраст,җанландыру кебек гади әдәби алымнарны таба белү. Җанлы сөйләмнең мөһим чараларын үзләштерү күнегүләре:темп,тавыш көче,тон,сөйләм мелодикасы(тавышны күтәрү ,түбәнәйтү).

Әсәр авторлары турында.

Шагыйрь, язучы, рәссамның биографиясе.

а) әсәрдә авторлар кичереше;
ә) автор күзәтүләренең чагылыш;
б) хәзерге заман авторлары белән очрашу, балаларның авторга сораулары, җаваплар.

Библиографик культура формалаштыру.

Эчтәлек бите белән танышу, аңа карап, кирәкле әсәрне китаптан таба белү, кече яштәге мәктәп баласының дәреслектән тыш эчтәлген оештыру: өй, мәктәп китапханәләреннән файдалану. Фән буенча сүзлек, белешмә әдәбият, вакытлы матбугат белән эшләү. Балалар китабы белән эшләү. Китапның төп өч элементын аеру: китап тышлыгы, китап төпсәсе, битләре. Китапны саклап тоту күнекмәләре булдыру. Төрле җыентыклар төзергә өйрәнү.

Уку, сөйләү, тыңлау күнекмәләре формалаштыру.

Сәнгатьле уку күнекмәләре формалаштыру *(интонация, тон, темп саклап кычкырып уку)*. Автор бирергә теләгән картинаны күзаллау. Эчтән укый белергә күнектерү. Чылбыр рәвешендә укыганда, үз урыныңны белеп, чират буенча уку. Укылган әсәргә анализ ясау. Уку техникасын үстерү.

4 нче сыйныфта укыла торган әсәрләр

Халык авыз иҗаты.

“Җир ничек яралган?” (легенда), “**Күкнең күтәрелүе** (хикәят), **“Айдархан һәм сәхабәләр**, (легенда), “**Пәйгамбәрнең тууы һәм аның балачагы”, “Абага чәчәге (**хикәят), “**Ак бүре**”(риваять), **“Кырык кыз**”(риваять), “**Мәрҗан каласы һәм унике кыз”** (хикәят), “**Дөнья яратылу турында**” (миф), **“Хапи алла турында”** (миф), “**Чыршы ни өчен мәңге яшел?”** (легенда) . әкиятләр: **“Ак байтал”, “Ак бүре”, “Еланнар патшасы Шаһмара”, “Үги кыз” , “Ике кыз”, “Бумеранг”**(Австралия халкы әкияте).

Борынгы язучылар һәм татар әдәбияты классиклары

Кол Гали “Кыйссаи Йосыф”.

Г. Тукай : “Таз”, “Яз галәмәтләре”.

Дәрдемәнд: “Гали”.

З. Ярмәки: “Иртә”, “Ак каен”.

М.Җәлил: “Дару”.

К.Насыйри. “Каз итен коймакка төреп, каймакка манып ашау”.

Н.Исәнбәт: “ Кышкы төндә”, “Туган ил”, “Өч матур сүз”.

Ш.Бабич: “ Тын төн”, “Габдулла әфәнде Тукай”. .

А. Алиш. “Сертотмас Үрдәк”.

Г.Кутуй.” Яшен”.

Ш.Галиев:”Кол Галигә”, “Алсу дөнья”, “Җирдә миңа ни кирәк?”, “Урман ява”, “Тукран сые”.

Г.Ибраһимов: “ Укудан кайткач”.

Г.Галиев.” Бибкәй аланы”.

Ф.Әмирхан. “ Кечкенә хезмәтче”.
К.Нәҗми: “Нәсимәнең беренче эш көне”.
З.Бәшири: “ Бер асрауның аһ-зары”.
Н.Думави: “ “Беренче кар”, “Ятим бала”.
М.Мәһдиев: “Бәхилләшү”.
С.Хәким: “ “Яратам мин”, “Тегермән стенасындагы язулар”.
Ә.Фәйзи :”Асрарга бала бирәм”.
Ф.Хөсни:”Малай белән солдат”.
Ш.Рәкыйпов: “ Төнге очыш”.
И.Туктар: “Букет”, “Бер каен үсә”.
Г.Хәсәнов: “ Аккош”, “Абага”.
Г.Сабитов: “Кадерле ул туган як!”, “Чәчәк нигә боекты?”.
Н.Арсланов: “Халкыма”.
Ж.Тәрҗеманов: “Шуктуган”, “Тукран малае Шуктуган”.
Л.Ихсанова : “ Шомырт чәчәкләре ак кына”.
Ф.Яруллин: “Буар елан”.
М.Әгъләмов: “Матурлык минем белән”.
Зөлфәт: “Кыз тавы”.
С.Шакир: “ Ландыш чәчәге”.
Р.Хафизова: “Кирлемән”.
Г.Латыйп: “Минем нәсел”.
Р.Гыйззәтуллин: “Язгы моң”.
К.Тимбикова: “Бану әби сабагы”.
К.Сибгатуллин: “Чыпчык”, “Бөтен кеше бүген шундый әйбәт”.
Роб.Әхмәтҗанов: “Безнең шигырь”.
Р.Хисмәтуллин: “Аh. Бер китсә кирегә...”

Рус язучылары:
Л. Толстой6 “Слива төше”.
Н. Сладков: “Тыштан ялтырый. ‘хn&у калтырый».

Татар язучылары һәм шагыйрьләре (бүгенге көн язучылары)
Р. Миңнуллин: “Иртән иртүк”, “Атказанган сандугач”, “Машина тавышлы көчек турында кечкенә әкият”, “Сабантуйда”, “Татарларым”, “Минем телем”, “Утыз Имәнине укыганда туган уйлар”.
Р. Фәйзуллин: “Быелгы яз”, “Минем әти”.

Х.Камалов: “ Археолог”.
Ә.Рәшит: “ Нәсел агачы”.
К.Булатова:”Кичә генә”, “Шушы яктан, шушы туфрактан без”.
Җ.Дәрзаман: “Бөҗәкләр белән сөйләшү”.
Р. Вәлиева: “Изгеләр тавы”, Энҗе чәчәк”. “Бөтен дөнья ак кына”, “Онытма!”.
Р. Вәлиев: “Кошлар кайта”, “Кайтчы, Сөембикә”, “Эт кояшы” (өзек), “Ватаным”.
Н. Әхмәдиев: “Хәерле иртә”.
И.Гыйлаҗев: “Тутыкмас тотка”, “Охшашлык”.
Р.Харис: “Татарстан әләме”, “Зөләйха”, Ак карлар арасында”, “Елмай”, “Туган җирем”, “Фронтовиклар”.
Л. Лерон: “Кыхмырый, Мыхмырый һәм Шыхмырый”.
Э. Шәрифуллинаб “ Табигатьнеӊ бер бөртеге”, Без татар балалары”, “Тормыш яме”.
Г. Гыйльманов: “ Чишмәгә бардык”, Кайтаваз”, “Курай”, “Җавапсыз легенда”, “Минем исемем – Бүрек”.
В. Нуриев: “Ачуланма инде. Илһам!”
Г. Рәхим:”Көз йөри”, “Көзге моӊ”, “Көзге урман”, “Песнәк”, “Апрель”.
Р. Корбан: “Көз нинә моӊлы?”, “Ярдәм итик”, “Курай”.
Йолдыз: “ Очрашу”.
Р.Мингалим: “ Бүген төнлә күккә кара”.
Батулла: “ Су ияләре”(әкият), “Терек-терек кырмыска”, “Салават күпере кайда йоклый?”
В.Хәйруллина “ Хәерле көн”, “Алмаштыру”,“Наз”, “Чикерткә”.
М.Мирза: “ Көз”, “Балачак хатирәсе”.
Ф.Бәйрәмова: “Кара пулат”.
Мөҗәһит: “Бер яфрак зары”.
Д.Гайнетдинова: “Исәнме, яӊа көн”, “Батыр Хәбир”.
Л.Гыймадиева: “Кара урман, караӊгы төн”.
Н.Сәйяр: “ Айсылу”.
Р.Рахман: “ Кесәл”.
Н.Каштан: “ Әрем исе”.
Г.Вәлиева: “Кызыктырсалар да”, “Карт алаша колагы”.
Ф.Тарханова: “Без бәлеш пешерәбез”, “Килде пилмән ашыйсы”.
И Нәбиуллина: “Тәмле тел”.
Ф. Мәҗитов: “Яӊгыр кызы Гөлтамчы”.
Г.Мөхәммәтшин: “ Туган як”.
М.Галиев: “ Туган як”.
Г.Морат: “ Чит тел”.
С.Гаффарова: “Көз”.
Р.Зәйдулла: “Кол Гали”

«ӘДӘБИ УКУ» ДӘРЕСЛЕГЕНӘ
МЕТОДИК АҢЛАТМАЛАР

Искәрмәләр

1. «Аңлатмалы сүзлек», «Фразеологик әйтелмәләр сүзлеге» һәм Этимологик сүзлек һәр дәреслекнең, дәреслек-хрестоматия һәм мөстәкыйль эш дәфтәренең ахырында бирелә. Мөстәкыйль эш дәфтәрендә аңлашылмаган сүзләр астөшермә рәвешендә күрсәтелеп барыла.
2. «Музей йорты»на сәяхәт вакытында укучыларның сөйләм телен, күзәтүчәнлеген, матурлыкка соклана белү хисен, гади генә предметны да образлы итеп күрә белүен үстерергә . музейлар, картинаның язылу тарихы, эшләнеш алымы турында кыскача мәгълүмат бирергә кирәк. Һәр автор белән таныштыру да сорала. Картиналарның кайда саклануын күрсәтү максатыннан, мөстәкыйль эш дәфтәрендә берничә бинаның фотосы урнаштырылды.
3. Мөстәкыйль эш дәфтәре белән эш вакытында укучы сары һәм зәңгәр төстәге карандашлар, гади карандаш белән эш итә *(фломастерлар белән түгел).*
4. Әдәби уку дәресләренең кайберләрендә, «Музей йортына» сәяхәт вакытында, сәнгать әсәрләренең аерым детальләрен яхшылап күзәтү максатында лупа кулланыла.
5. «Музей йорты» белән танышкан вакытта, картиналардан аеруча әһәмиятле фрагментларны кадрлап аерып алу һәм аларны бербөтен итеп карау өчен, билгеле бер размердагы рамкалардан файдаланыла. Әлеге рамкаларны технология дәресләрендә картоннан яисә калын кәгазьдән ясарга мөмкин.Рамкаларның соргылт, яшел, караңгы төстә булуы мөһим (ак төстә түгел). Рамка 6 см х 9 см зурлыкта була һәм һәр яктан 1,5 смполя калдырып эшләнелә.
6. Дәрес өчен материал күп бирелде. Көчле укучылар белән эш оештыру өчен, укытучының барлык мөмкинлекләре дә бар. Һәрбер чыганакта да *(дәреслек, хрестоматия, мөстәкыйль эш дәфтәре)* җитәрлек әсәрләр сайланды.
7. Укытучы өстәмә әсәрләр эзләп мәшәкатьләнмәсә дә була. Күрсәтелгән барлык материалларны эшләп бетерү мәҗбүри түгел, сыйныфның әзерлек дәрәҗәсенә карап, укытучы үзе сайлап ала. Дәрестә бирелгән материал күп дип уйлаганда, мөстәкыйль эш дәфтәрендәге биремнәрне калдырып, материал аз дип уйланган дәресләргә өстәсәң, яисә, өй эше итеп, төрле әзерлектәге укучыларга сайлап бирсәң дә була.
8. Автор әсәрләре ел фасыллары белән туры килмәскә мөмкин. Бу, концепциядә бирелгән кабатлауларга кире кайтып эшләү мөмкинлеге бирү максатында, махсус сайланды.
9. Сәнгать әсәрләренең; берсе булган музыка белән танышу, аны әдәби һәм сынлы сәнгать әсәрләре белән чагыштыру тиеш дип табылды.

УКЫТУ-МЕТОДИК КОМПЛЕКТЫНЫҢ БУРЫЧЛАРЫ:

«Әдәби уку» укыту-методик комплекты түбәндәге мәсьәләләрне хәл итә.

1. «Перспектив башлангыч мәктәп» комплекты чишәргә тиешле гомумдидактик бурычлар: укучы үзенә кирәкле информацияне «Эчтәлек»;битенә карап таба белергә; исеме буенча текстның эчтәлеген күзалларга; күзәтү эшчәнлеген формалаштырырга *(әдәби һәм сәнгать исәрләреннән аерым детальләрне таба, барлык ваклыклары белән сөйләп бирә)* һәм гомумиләштерергә *(аерым детальләргә нигезләнеп, таралган төрле мәгълүматларны берләштереп, бербөтен картина тудырырга);* «акыллы өлкәннәр» белән хат аша аралашу ихтыяҗы формалаштырырга тиеш.

2. Бала яшенә туры килә торган теоретик бурычлар:

а) хайваннар турындагы әкият үзенчәлекләре белән таныштыру: татар халык әкиятләренең, берьяктан, башка халыкларның хайваннар турындагы әкиятләренә охшаш булуы *(төп геройлары — хайваннар, еш кына бер ук төрле мөнәсәбәтләргә керәләр),* икенче яктан, бер-берсеннән аерылуы *(төп геройлар — башка төрле хайваннар, бер-берсе белән мөнәсәбәтләре бөтенләй башка төрле);* хайваннар турыщдагы автор әкиятләренең еш кына халык әкияләренә нигезләнүе *(башлангыч сыйныфларда әле автор нигезләнүе термин буларак әйтелми);* халык әкиятләрендә аерым хайваннарның патшалык итүе *(баш булуы);* хайваннар турындагы әкият героеның һәрвакытта көчсезләрне яклаучы гына түгел, еш кына хәйләкәр, тиктормас, көлкегә калучы икәнлеге турында төшенчә бирү;

3. Әхлакый бурычлар: күзәтүчәнлек, хыяллана белүчәнлек, дуслар белән аралашу, ярата һәм яратыла белү – байлык һәм рухи кыйммәт икәнлеге турында күзаллау булдыру;

4. Эстетик бурычлар: матурлык - ул сине чолгап алган тирәлек, бары тик аны күрә белергә кирәкле турында төшенчә бирү;

5.Сөйләм телен үстерү бурычлары:

Текстта ориентлаша белергә өйрәтү: әсәрләрне өлешләргә бүлү, кирәк урынны табын укып күрсәтү, хис белән белдерелгән өзекнең эчтәлеген ачыклау; әдәби әсәрләргә бәя бирелгәндә һәм сәнгать әсәрләрен караганда предметка - бу «синең» әсәрне аңлау;идеяң икәнен җайлап төшендерү.

Дәреслек һәм дәреслек-хрестоматия, мөстәкыйль эш дәфтәре структуралары һәм идея эчтәлекләре буенча бер – берсенә бәйләнеп килә. Мәсәлән, дәреслекнең

« Тылсымлы әкият ка-нуннарын өйрәнәбез: үткәннәрне яңадан китереп, бүгенге тормыш белән бәйлибез», « Фольклорга нигезләнгән хикәяләү. Дастан, риваять һәм легендалар аша тарих белән танышабыз, ә автор әкиятләре хисләр дөньясына чакыра. », « Шагыйрьләр һәм рәс-самнар иҗаты аша та-бигать һәм кешеләрнең матурлыгын аңларга өйрәнәбез», « Безгә кадәр яшәгән яшьтәшләребез тормышы белән танышабыз », “Матурлыкның безгә ничек тәэсир иткәнен аңларга тырышабыз”,

“ Җирдә кеше булу өчен, кеше күпме юллар үтә?” , “Сәнгать дөньясының үзенә генә хас үзенчәлекләрен ачыклыйбыз”, “ Үткәне булмаган халыкның киләчәге юк.Туган ил турында уйланабыз” бүлекләренә дәреслек – хрестоматиянеңһәм эш дәфтәреннең шул ук бүлекләре туры килә.

4 сыйныф Әдәби уку “Перспективалы башлангыч мәктәп” 68 дәрес (34 атна исәбеннән төзелде)

№	Дәрес темасы	Сан	Дәрес тибы	Предметны өйрәнү буенча белем, күнекмә, осталык нәтиҗәләре	Шәхескә кагылышлы һәм метапредметлы нәтиҗәләр (УУГ) формалашу	Өй эше	Дата	
							Пл	Фак
1. 1.	***Тылсымлы әкият кануннарын өйрәнәбез: үткәннәрне яңадан кичереп, бүгенге тормыш белән бәйлибез*** Җир йөзендә яшәгән беренче кешеләр	1	Ныгыту	Дәреслектә ориентлаша белү, шартлы билгеләрнең телен белү	**Белергә тиеш:** -әдәби уку фәненең тарих белән бәйлелеген күрсәтә, борынгы заманда җир йөзендә яшәгән кешеләр тормышы турында белү **Башкара алырга тиеш:** -текст белән фәнни эшли белү -илнең үткәненә хөрмәт белән карарга күнектерү	1) Китапханәдән “Чакма ташы”, “Җидегән чишмә”, “Казлар-аккошлар”, “Аккош кыз” әкиятләренең берсен алып укы, эчтәлеген сөйлә;2) Бер әкияткә иллюстрация ясa; 3)Үзең тылсымлы әкият иҗат итеп кара.	6.09	
2.	Җир ничек барлыкка килгән?	1	Яңа тема	Җир шарының барлыкка килүе турында беренчел күзаллау булдыру	**Белергә тиеш:** - Җир шарының барлыкка килүен легенда һәм мифлар аша белү **Башкара алырга тиеш:** -кешелекнең олы мирасы булган легенда һәм мифларда дөреслекнең чагылышын таба белү - әсәрләрне сәнгатьле итеп, паузалар белән, логик басымга әһәмият биреп укырга гадәтләндерү	1)Дәрестә укыган хикәяләрнең эчтәлеген сөйлә ; 2) “Җир ничек барлыкка килгән?” темасына иҗади эш.	7.09	
3	Борынгы легендалар ни сөйли?	1	Яңа тема	Борынгы легендалар белән якыннан таныштыру. Легендаларның әдәбият дөньясында тоткан урынын ачыклау	**Белергә тиеш:** -легенда һәм әкият жанрларын аера белү **Башкара алырга тиеш:** мисаллар ярдәмендә һәр ике жанрга караган әсәрләрне аера	1)Дәрестә укыган бер әсәрнең эчтәлеген сөйләргә; 1) Теләгән әсәр буенча рәсем ясарга; 2) Китапханәдән “Риваятьләр һәм легендалар” китабын алып, бер әсәр укырга	13.09	

4.	Тотем агачлар	1	Яңа тема	Борынгы кешеләр табына , зурлый торган тотем агачлар турында өйрәнү	**Белергә тиеш:** -татар халкы изге итеп саный торган агачларны барлау, алар турында халык авыз иҗаты әсәрләрен уку, **Башкара алырга тиеш:** - халыкның милли йолаларын, гореф-гадәтләрен хөрмәтләү	1) “Айдархан һәм сәхабәләр” легендасының эчтәлеген сөйләргә; 2) Халык зурлый торган каен агачы турында сөйләргә; 3) Р.Миңнулинның “Сабантуй” шигырен сән. Итеп укы	14.09	
4	Пәйгамбәрнең тууы.	1	Яңа тема	Укучыларны бик борынгы тормыш белән таныштыру, Картинаны укырга өйрәнү	**Белергә тиеш** -“Картиналар телен” аңлый белү **Башкара алырга тиеш:** - Сән. итеп, тыныш билгеләрендә паузаларны дөрес ясап, логик басымны урынлы куеп укый	1) Мөс. эш дәфтәрендә сезнең як өчен изге са-налган урынның исемен яз, шул турыда сөйләргә өйрән; 2) “Мәрҗан каласы һәм унике кыз” хикәясенең эчтәлеген текстка якын итеп сөйлә 3) “Мөхәммәд-нең тууы “ картинасын анализларга хәзерлән	20.09	
5	Туган як сылуы – ак каен	1	Ныгыту	Тотем агачлар турында өйрәнүне дәвам итү	**Белергә тиеш:** Тотем агачлар – ак каен турында тирәнрәк белү **Башкара алырга тиеш:** ачыклый торган сораулар бирә	1) “Ак каен”шигырен ят-тан өйрәнергә; 2) “Чыршы ни өчен яшел?” легенда-сының эчтәлеген сөйләр-гә;	21.09	
6	Абага чәчәге.	1	Яңа тема	Тотем үсемлекләр турында өйрәнү	**Белергә тиеш:** -Язучы әсәре белән танышу. Абага чәчәген тормыштагы башка чәчәкләр белән чагыштырып сөйли **Башкара алырга тиеш:** -хикәяне укып, мөст. нәтиҗәләр ясый белү	1)”Рөстәм маҗаралары” текстының эчтәлеген сөйләргә 2) Төнге урман-ны тасвирлап сөйләргә ; 3)“Әгәр мин абага чәчәге тапсам...” темасына иҗади эш	27.09	
7	Абага чәчәге	1	Ныгыту	Гадел Кутуйның “Рөстәм маҗаралары” әсәре белән танышуны дәвам итү	**Белергә тиеш:** -Тормыш тәҗрибәсен куллана **Башкара алырга тиеш:** төрле фикерләрне исәпкә алу һәм үз позицияңне нигезли	1)Китапханәдән Г.Кутуйның “Рөстәм ма-җаралары “ хикәясен алып тулысынча укырга; 2)әсәрнең эчтәлеген тулысынча сөйлә 3) Текстның үзеңә ошаган өлешенә рәсем яса	28.09	

8	Тотем хайваннар.	1	Яңа тема	Тотем хайваннар, кешеләрнең аларга табнуы турында аңлату	**Белергә тиеш:** -Борынгы дәүләтләр, алардагы яшәеш турында белү **Башкара алырга тиеш:** Картиналар телен аңлый белү	1)”Р.миңнуллинның “Алтын урда” шигырен сән.укырга 2) Картинаны анализларга	4.10	
9	Татар мифологиясендә Ак бүре. Татарстан гербы.	1	Яңа тема	Татар мифологиясендә Ак бүре образының бирелеше белән танышу. Татарстан гербы турында өйрәнү	**Белергә тиеш:** Татарстан гербы ның һәр элементы нәрсә аңлатуын белү **Башкара алырга тиеш:** - хикәяне укып, мөст. нәтиҗәләр ясый белү	1)Дәүләт символы – герб турында сөйлә; 2) “Гали” хикәятенең эчтәлеген эзлекле итеп сөйләргә әзерлән	5.10	
10.	Ак бүре (Татар халык әкияте)	1	Яңа тема	Тотем хайван буларак Ак бүре образының татар халык әкиятләрендә төп геройның булышчысы булуын аңлату	**Белергә тиеш:** -Ак бүренең характер сыйфатлары аша аның уңай геройның булышчысы булуын аңлый белү **Башкара алырга тиеш:** -Әдәби әсәрләрнең идея эчтәлекләрен, аңлый, анализлый белү	1)Дәреслек-хрестоматиядән, әкиятгне ахыргача укып, эчтәлеген сөйләргә әзерлән; 2)11-13 нче битләрдән “Ике кыз” әкиятен укы 3)”Ак бүре – әкият героеның ярдәмчесе” дигән темага хикәя төзе.	11.10	
11.	Әкиятләрдә ак елан.	1	Яңа тема	Әкият герое буларак ак елан образының халык авыз иҗатындагы ролен аңлату	**Белергә тиеш:** -Башка еланнардан аермалы буларак, ак еланның төп герой ярдәмчесе булуын аңлата белү. **Башкара алырга тиеш:** -тылсымлы әкиятләрнең серен ачу	“Үги кыз” әкиятен у кып бетереп, эчтәлеген сөйләргә; “Еланнар патшасы Шаһмара” әкиятенең беренче кисәген укып, тылсымлы предметларны табарга.	12.10	
12.	Еланнар патшасы Шаһмара.	1	Яңа тема	Укучыларга әкиятне аңлау өчен шартлар булдыру. Тылсымлы әкият үзенчәлекләрен табып аңлата алуларына ирешү	**Белергә тиеш:** -ак төснең символик мәгънәсен аңлап куллана белү **Башкара алырга тиеш:** -тылсымлы әкиятләрдәге өч төрле дөняны билгели алу осталыгын камилләштерү	Елан турында үз тылсымлы әкиятеңне язып кара;	18.10	
13	Еланнар патшасы Шаһмара. “Тылсымлы әкият кануннарын өйрәнәбез: үткәннәрне яңадан кичереп, бүгенге тормыш белән бәйлибез”темасын йомгаклау	1	Яңа тема	Укучыларга әкиятне аңлау өчен шартлар булдыру. Тылсымлы әкият үзенчәлекләрен табып аңлата алуларына ирешү	**Белергә тиеш:** -ак төснең символик мәгънәсен аңлап куллана белү **Башкара алырга тиеш:** -тылсымлы әкиятләрдәге өч төрле дөняны билгели алу осталыгын камилләштерү	Китапханәдән “Өч каләм” әкиятен алып укы һәм аның серләрен ачарга тырыш	19.10	

14	***2.Фольклорга нигезлән-гән хикәяләү. Дастан, риваять һәм легендалар аша тарих белән та-нышабыз, ә автор әкиятләре хисләр дөньясына чакыра.*** Борынгы шагыйрь Кол Гали.	1	Яңа тема	Борынгы шагыйрьләр иҗатындагы үзенчәлек-ләрне күрә белергә өйрәтү. Кол Галинең тормышы һәм иҗаты белән таныш-тыру.	**Белергә тиеш:** - Борынгы шагыйрьләр иҗатының үзләре яшәгән чорга бәйле булуын белү - **Башкара алырга тиеш:** -Кол Гали образының поэзиядә һәм рәсем сәнгатендә тасвирлану үзенчәлекләрен белү	1) “Кол Гали” шигырен ят-ларга; 2) “Тоткын Сөем-бикә” җырын ятларга.	25.10	
15	Кыссаи Йосыф.	1	Ныгыту	Кол Галинең Кыссаи Йо-сыф” поэмасының эчтәле-ге белән таныштыру. Әсәрдә бирелгән төп идея-не аңлату.	**Белергә тиеш:** -Кол Гали һәм ул яшәгән чорның үзенчәлекләрен **Башкара алырга тиеш:** поэманың эчтәлеге аша кешелеклелек сыйфатларын аңлый белү	1)Дәреслек-хрестоматия-дән “Зөләйха”әсәрен укыр-га; 2) “Йосыф-Зөләйха” поэмасын китапханәдән алып тулысынча укып чы-гарга.	26.10	
16	Без – татар балалары.	1	Яңа тема	Г. Латыйпның “Безнең нә-сел”, Э. Шәрифуллинаның “Без – татар балалары”, Р.Миңнуллинның “Татар-ларым” әсәрләре белән танышып, фикер уртаклы-гын аңлату	**Белергә тиеш:** -Текстта мәгънәсе аңлашылмаган сүзләрне сүзлекләрдән таба белү **Башкара алырга тиеш:** -тематик, монографик җыентыклар төзи, рольләргә бүлеп укый	1) “Татарларым” шигырен ятларга. Туган-тумачалар, әби-бабайлар турында язып алып килергә;	8.11	

17	Нәсел агачы.	1	Яңа тема	Нәсел агачы, нәсел шәҗәрәсе турындагы белемнәрне тирәнәйтү. Бик борынгы нәсел шәҗәрәсе үрнәкләре белән таныштыру. Ф. Гыйрфановның “Болгар ханнары шәҗәрәсе” исемле картинасы ярдәмендә борынгы Болгар ханнары белән таныштыру	**Белергә тиеш:** -Дәреслек һәм хрестоматиядәге, дәреслек һәм мөс.эш дәфтәрендәге шартлы билгеләр белән эш итә белү **Башкара алырга тиеш:** - фольклор әсәрләрне укый	1)Дәфтәрдән “Кара пулат” хикәясен укып, эчтәлеген сөйләргә; 2) “Кара пулат” хикәясен укып, 23 нче биттәге биремне үтәргә; .	9.11.	
18	Су асты патшалыгында.	1	Яңа тема	Нурия Сәйярнең “Айсылу” әкияте аша су асты дөньясы белән танышу Автор әкиятләренең безне хисләр дөньясына алып кереп китүен аңлату.	**Белергә тиеш:** Текстта мәгънәсе аңлашылмаган сүзләрне сүзлекләрдән таба белү **Башкара алырга тиеш:** - әсәрдәге сихри күренешләр аша авторның безне хисләр дөньясына чакыруын дәлилләп аңлата белү	1) Нурбәк белән Гөлтамчы рәсемен ясарга; 2) Су анасы рәсемен ясарга. Укыган өзекнең эчтәлеген сөйләргә	15.11	
19	Айсылу – бәхетле бала.	1	Яңа тема	Әкиятне ахыргача укып бетереп, автор әйтергә теләгән төп фикерне, аның нинди хисләр дөньясына чакыруын ачыклау	**Белергә тиеш:** -Дәреснең темасы ни өчен шулай аталуын әсәрдән өзекләр белән дәлилләп аңлата белү **Башкара алырга тиеш:** -хыял белән чынбарлык туры килмәгән өлешләрне таба белү	Айсылуның җирдә ничек яшәгәнен белергә телисезме? Сез аны ничек күз алдына китерәсез? Үзегез әкият язып карагыз;	16.11	
20	Айсылу – бәхетле бала.	1	Яңа тема	Әкиятне ахыргача укып бетереп, автор әйтергә теләгән төп фикерне, аның нинди хисләр дөньясына чакыруын ачыклау	**Белергә тиеш:** -Дәреснең темасы ни өчен шулай аталуын әсәрдән өзекләр белән дәлилләп аңлата белү **Башкара алырга тиеш:** -хыял белән чынбарлык туры килмәгән өлешләрне таба белү	)Хрестоматиянең 45-47 нче битләреннән Г.Гыйльмановның “Җавапсыз легенда” сын укып, сорауларга җавап бирергә	22.11	
21	***3. Шагыйрьләр һәм рәссамнар иҗаты аша та-***						23.11	

	бигать һәм кешеләрнең матурлыгын аңларга өйрәнәбез. Җирдә миңа ни кирәк?	1	Яңа тема	“Кеше яшәеше өчен ниләр кирәк?” соравына җавап табу. Укучыларны сән.укуга хәзерләү	**Белергә тиеш:** -идея эчтәлеген аңлый белү **Башкара алырга тиеш:** Кеше һәм табигать тормышындагы уртаклыкны аңлау	1)”Җирдә миңа ни кирәк?”шигырен яттан өйрәнергә; 2)”Челтер чишмә” исемле иҗади эш язарга; 3)Яңгыр яву күренешен тасвирлап сөйләргә.		
22	Шәехзадә Бабич шигырьләре.	1	Яңа тема	XX гасыр башында яшәп иҗат иткән шагыйрьләрнең берсе булган Шәехзадә Бабич иҗаты белән таныштыру, аның төрле шигырьләренең язылу стилен өйрәнү	**Белергә тиеш:** -Ш. Бабичның ике шигырен укып, язу стилен аңлый **Башкара алырга тиеш:** Үз эшчәнлегеңне контрольгә ала, биремнәрне үтәү дөреслеген тикшерү	1)Ш.Бабич шиг. сән. укы; 2)”Утыз Имәни бездән соң аңлашыр кем белән?” соравына җавап биреп кара; 3) Эш дәфтәреңә соңгы елларда гына кулланышка кергән сүзләрне язып куй (33 нче бит)	29.11	
23.	Көзге табигать мизгелләре.	1	Яңа тема	Көзге табигать мизгелләренең автор әсәрләрендә бирелешен өйрәнү, чагыштыру, сынландырулар, строфа турында белемнәрне ныгыту	**Белергә тиеш:** -үз эшләрен анализлый белү **Башкара алырга тиеш:** -үзеңдәге тискәре сыйфатларын бетерү	1) Үзең теләгән бер шиг. ятла;2) Яфрак коелу турында сөйлә.	30.11	
24	Кышкы сандугач.	1	Яңа тема	Укучыларны безнең якта кышлаучы кошлар белән таныштыруны дәвам итү;	**Белергә тиеш:** - Кышлаучы кошлар турында тирәнрәк белү **Башкара алырга тиеш:** - язучыларның күзәтүләреннән чыгып иҗат иткән әсәрләрен дөрес аңлап, сән.укый белү	1)”Песнәк” хикәясенең эчтәлеген сөйлә; 2) Кышкы һәм җәйге сандугачларны чагыштырып анализла; 3) “Кошлар” темасына иҗади эш эшлә.	6.12	
25	Иртә яме, иртә моңыҗан азыгы.	1	Яңа тема	Укучыларны режбелән яшәргә күнектерү	**Белергә тиеш:** -Әсәрләрне паузалар белән, логик басымга әһәмият биреп сән.укырга өйрәтү **Башкара алырга тиеш:** -Үз эшчәнлегеңнең нәтиҗәләрен формалаштыра	1)Бүген укыган әсәрләрнең берсен сайлап алып яттан өйрән 2) “Иртә торсаң – ит пешә, соңга калсаң-бит пешә” мәкален ничек аңлатыр идең?	7.12	
26	Әнкәм портреты.	1	Яңа тема	Галәмдә табигать һәм ке-	**Белергә тиеш:**	1) Дәфтәрнең 32 нче	13.12	

				шенең бербөтен булуын, кеше һәм табигать арасын-да бәйләнешләрне аңлату, туган як кадерен хәтта хайваннар да белүен тө-шендерү	-табигать могҗизаларын күрә-тоемлый белү **Башкара алырга тиеш:** -ялгыш фикерләрне вакытында тәнкыйтьли, хаталарны күрсәтү	битендәге сорауларга җавап әзерләргә; 2) “Мин әниемнең кызы(улы) “ исемле кечкенә күләмле хикәя язарга яки әниеңнең портретын ясарга		
27	Иң матур сүз.	1	Яңа тема	Сүз көче, сүзне уйлап әй-тергә кирәклеген аңлату. Тәмле телле, ихлас сүзле шәхес тәрбияләү.	**Белергә тиеш:** -текстта ориентлашу, чагыштыру, сынландыру, контраст урыннарны билгели белү **Башкара алырга тиеш:** -Тексттагы төсләр белән белдерелгән биремнәрне үтәү	1) Сүз турында мәкальләр ятларга; 2) “Көн саен бер сүз ишетмәсәң, колагың чукрак булыр” дигән тема-га кечкенә хикәя; 3) “Мин чәчәкләр үстерәм” дигән темага хикәя яз.	14.12	
28	Кеше ышанмаслык сүзне чын булса да сөйләмә.	1	Яңа тема	Икенче һәм өченче сый-ныфларда өйрәнгән язу-чылар иҗатын искә төше-реп, яңа әсәрләре белән таныштыру барышында иҗат үзенчәлекләрен бил-гели белергә өйрәтү	**Белергә тиеш:** - текстның билгеле бер өзегенә иллюстрацияләр таба белү **Башкара алырга тиеш:** -Мөстәкыйльэш дәфтәрендәге мәгълүматлар белән эшли белү	1)Дәфтәрнең 41 нче битен-дәгебиремне үтәү; 2)М.Әгъләмовның “Ма-турлык минем белән” ши-гырен ятларга.	20.12	
29	“Шагыйрьләр һәм рәс-самнар иҗаты аша та-бигать һәм кешеләрнең матурлыгын аңларга өйрәнәбез”бүлеген кабатлау	1	Ныгыту	Укучыларның тема буенча белем һәм күнекмәләрен системага салу	**Белергә тиеш:** -“Син ничек уйлыйсың?” кебек сорауларга җавап таба белү **Башкара алырга тиеш:** -укылган текстлардан өзекләр китреп дәлилли	И.Гыйләҗевның “Тутык-мас тотка”шигырен ят-ларга	21.12	
30	***4.Безгә кадәр яшәгән яшьтәшләребез тор-мышы белән таныша-быз.*** Газаплы язмыш.	1	Яңа тема	Борынгы заманнарда яшәгән балалар тормышының үзенчәлекле якларын, авыр тормышта яшәү сәбәпләрен аңлату	**Белергә тиеш:** -гамәлләрне таләп ителгән вакытта башлый һәм төгәлли белү **Башкара алырга тиеш:** -кирәкле өзекләрне табу	1)”Бибкәй аланы” хикәя-сенең эчтәлеген сөйләргә; 2) “Бер асрауның аһ-зары”шигырен сән.укырга	27.12	
31	Кечкенә хезмәтче.	1	Яңа тема	Ф.Әмирханның”кечкенә хезмәтче” хикәясе аша ба-лаларның авыр хезмәте бе-лән таныштыру, әсәргә ка-рата мөнәсәбәтләрен ачык	**Белергә тиеш:** -төрле фикерләрне исәпкә алу һәм үз фикереңне нигезләгәндә тормыш тәҗрибәсенә таяна белү **Башкара алырга тиеш:** -күршең белән хезмәттәшлек итә	1)”Ятим бала” шигырен укып, сорауларга җавап әзерләргә; 2) “Асрарга ба-ла бирәм” хикәясенең эч-тәлегн сөйләргә; 3) Рәсем-	10.01	

				итеп аңлата белүләренә ирешү		нәргә карап, хикәянең өзекләрен искә төшерергә һәм сөйләргә.		
32.	Күз яшьле балачак.	1	Яңа тема	Тема уртаклыгын табу, дәлилләп аңлата алуларына ирешү	**Белергә тиеш:** күзәтүчән, игътибарлы була белү **Башкара алырга тиеш:** -үз уңышсызлыкларың, уңышларың турында фикер йөртә	Д.Аппакованың “Кечкенә Бануның тарихы” кита-бын китапханәдән алып укырга. Үзегезгә ошаган өлешенең эчтәлеген сөй-ләргә.	11.01	
33	Каникуллар- рәхәт вакыт.	1	Яңа тема	Кышкы каникул көннәре, бу вакытның ни өчен бик рәхәт булуын ачыклау	**Белергә тиеш:** -үз мөмкинлекләреңне бәяли белү **Башкара алырга тиеш:** -үз эшчәнлегеңнең нәтиҗәләрен яхшыртуга ихтыяҗ формалаштыру	1)Г.Тукайның “Таз”ши-гырен үз сүзләрең белән сөйлә; 2) “Укудан кайткач” хикәясенең эчтәлеген сөйлә; 3) Малайга солдат абый ясаган чаңгының рәсемен яса.	17.1	
34	Балачак хатирәләре.	1	Яңа тема	Һәрбер кешенең үткәне, бүгенгесе һәм киләчәге булуга инандыру. Шул вакыт эчендә сагынып искә алырлык мизгелләр булуы турында ажлату.	**Белергә тиеш:** -мәгънә барлыкка китерә белү **Башкара алырга тиеш:** -әсәрләрне чагыштырып, уртак һәм аермаларны якларны билгели белү	1)Бүгенге көндә тимур-чылар-волонтерлар хәрә-кәте турында сөйлә. 2) “Кем эше бу?” хикәясен тулысынча китапханәдән алып укы. 3)С. Хәким ши-гырен сәнгатьле укырга әзерлән яки ятла.	18.1	
35	Матурлык дөньяны коткара. (1 нче кисәкне йомгаклау)	1	Ныгыту	Зөлфәт һәм М.Мәһдиев әсәрләре белән таныштыру	**Белергә тиеш:** - гамәлләрне таләп ителгән вакытта башлый һәм төгәлли белү **Башкара алырга тиеш:** - үз эшчәнлегеңнең нәтиҗәләрен яхшыртуга ихтыяҗ формалаштыру	69-70 нче битләр , М.Мәһдиев “Бәхилләшү” өзекне укырга	24.1	
36	***2 <u>нче кисәк.</u>*** ***5.Матурлыкның безгә ничек тәэсир иткәнен аңларга тырышабыз.*** Көннәрем гөрләп торсын.	1	Яңа тема	Көнне исәнләшү, хәерле иртә теләүдән башласаң, һәр эшең уңай булыр, максатыңа да ирешә алачаксың, дип балаларны инандыру.	**Белергә тиеш:** -өйдә,мәктәптә, гомумән барлык җирдә үзеңне әдәпле, ягымлы тотарга гадәтләндерү **Башкара алырга тиеш:** - үз эшчәнлегеңнең нәтиҗәләрен яхшыртуга ихтыяҗ формалаштыру	Теләгән шигырьне яттан өйрән.	25.1	

37	Каен – урман чибәре.	1	Яңа тема	Татар халкы борын-борыннан табынган , тормышта еш файдаланган каен агачы турында өйрәнүне дәвам итү	**Белергә тиеш:** -текстта ориентлашу, чагыштыру, сынландыру, контраст урыннарны билгели белү **Башкара алырга тиеш:** -тексттагы төсләр белән белдерелгән биремнәрне үтәү	1)"Көз"хикәясенең эчтәлеген сөйләргә; 2) Ике рәссамның "каенлык" дип исемләнгән картиналарын чагыштырып аңлатырга. 3)Көз турында сынамышлар эзләргә	31.1	
38	Бөтен дөнья ак кына.	1	Яңа тема	Табигатьнең иң саф, гүзәл мизгелләрнең берсе – кыш турында күзаллауларын үстерү. Авторларның табигать фасылларына багышланган әсәрләре белән танышу	**Белергә тиеш:** күзәтүчән, игътибарлы була белү **Башкара алырга тиеш:** -үз уңышсызлыкларың, уңышларың турында фикер йөртә	1)Шиг. нең берсен ятлагыз 2)"Ап-ак дөнья" яки "Яфрак ява" темасына иҗади эш эшләгез	1.02	
39	Язгы моң.	1	Яңа тема	Язгы табигать күренешләрен тасвирлаган әсәрләр уку, рәссам М.Хәйретдинов иҗаты белән танышу.	**Белергә тиеш:** -Р.Гыйззәтулинның "Язгы моң" хикәясе аша табигатьнең матур һәм ямьсез яклары бирелешен аңлата белү **Башкара алырга тиеш:** -әсәрләрдә бирелгән күренешләрне аңлый белү, йөгерек аңлап уку	1)Картиналарны анализларга; 2) "Язгы моң" хикәясенең эчтәлеген сөйләргә өйрәнергә.	7.02	
40	Серле күк.	1	Яңа тема	Күк йөзенең серләрен әдәби әсәрләр аша ачу	**Белергә тиеш:** -әсәрләр арасындагы охшаш, аермалы якларны билгеләү **Башкара алырга тиеш:** -рәсем белән әсәрне чагыштыра белү	1)"Җ әйге аяз төндә йолдызларга карыйм" темасына сөйләшергә әзерлән. 2) "бүген төнлә күккә кара" хикәясенең эчтәлеген сөйлә.	8.2	
41	Матурлык дөньясы.	1	Яңа тема	Матурлыкны аңлый, аңа соклана, саклый белү теләге уятырлык әсәрләр белән танышу.	**Белергә тиеш:** -әсәрләрдә чагылдырылган табигать күренешләрен аңлап, иҗади якын күреп, күзаллый белү **Башкара алырга тиеш:** -үз эшчәнлегеңнең нәтиҗәләрен яхшыртуга ихтыяҗ формалаштыру	1)Хикәянең эчтәлеген үз сүзләрең белән сөйлә; 2) Дәрестә шомырт агачы турынданиләр белдең? Шул турыда иҗади эш эшлә.	14.2	
42	Туган як – Идел көзгесендә.	1	Яңа тема	Татарстанның горурлыгы, байлыгы булган Идел елгасы турында белемнәрне арттыру	**Белергә тиеш:** - Идел елгасы турында тирәнтенрәк **Башкара алырга тиеш:** - Үз эшчәнлегеңнең нәтиҗәләрен формалаштыра	1)Идел елгасы турында сөйлә; 2) К.Булатованың "Шушы яктан, шушы туфрактан без" шигырен сән.укы 3)"Идел көзгесендә" картинасын үз сүзлә-	15.2	

						рең белән сөйләргә.		
43.	Туган көнгә – салават күпере	1	Яңа тема	Укучыларны туган көннең кешеләр тормышында зур, эчтәлекле бәйрәм итеп билгеләп үтелүен күрсәтү.	**Белергә тиеш:** һәр кеше үзе башкарган гамәлләре өчен үзе җавап бирергә тиешлекне **Башкара алырга тиеш:** Башкарган гамәлләрең өчен җавап бирә белү	1)Батулланың “Салават күпере кайда йоклый?” экиятенең эчтәлеген сөй-лә.2) Салават күпере ту-рында иҗади эш эшлә; 3)Китапханәдән бүгенге темага туры килгән әсәр-ләрнеэ злә, иптәшләреңә дә алып килепу кы.	21.2	
44	Табигать – серле дөнья	1	Яңа тема	Балаларга табигать серлә-рен ачарга ярдәм итү	**Белергә тиеш:** - табигать телен аңлый белү **Башкара алырга тиеш:** - әйләнә=тирәлекне саклый белү	”Табигатькә ничек ярдәм итәргә?” дигән темага бер-гәләп уйланыгыз. Хикәя, шиг. языгыз, рәсемнәр ясагыз. “Бөҗәкләр белән сөйләшү” шиг. рольләргә бүлеп укы	22.2	
45	Аккошлар-сак кошлар.	1	Яңа тема	Г.Хәсәнов иҗаты белән таныштыру, аның күзәтүләре аша аккошлар тормышы белән танышу	**Белергә тиеш:** -текст авторы һәм рәссамның аккошларны тасвирлауда охшашлык һәм аермаларын күрсәтү **Башкара алырга тиеш:** -укылган әсәрләрнең эчтәлеге буенча фикер алыша, сән.укый. укыганны сөйли, текстны кисәкләргә бүлү	1) Г.Хәсәнеовның “Ак-кош” хикәясенең эчтәлеген сөйлә. 2) Аккошлар турын-да сүзле картина төзе; 3) ”Теректерек кырмыска” әсәре белән “Шуктуган” әсәрен чагыштырып сөйлә.	28.2	
46.	Сандугач – табигать җырчысы.	1	Яңа тема	Табигатьнең гүзәл җырчы-сы – сандугач белән тан-ыштыру. Авторларның аларга багышлап язган әсәрләрен уку	**Белергә тиеш:** -әсәрләрдә чагылдырылган табигать күренеш-ләрен аңлап, иҗади якын күреп, күзаллый белү **Башкара алырга тиеш:** -үз эшчәнлегеңнең нәтиҗәләрен яхшыртуга ихтыяҗ формалаштыру	1)1)Сандугачка характе-ристика бирергә; 2)Бер шиг.яттан өйрәнергә.	1.03	
47	***6. Җирдә кеше булу өчен, кеше күпме юллар үтә?*** Тылсымлы, кодрәтле	1	Яңа тема	Абага үсемлеге, аның	**Белергә тиеш:**	1)Абага үсемлеге турында,	7.03	

	үлән.			хикмәтләре белән таныштыру.	-дәреслектә ориентлаша белү **Башкара алырга тиеш:** -шартлы билгеләрнең телен белү	фәнни һәм әдәби итеп, сөйлә; 2) Бу үсемлек турында төрле авторлар язган әсәрләр тупла.		
48	Кирлемән маҗаралары	1	Яңа тема	Кешедәге кирелек сыйфатының тискәре күренеш булуын, үз-үзеңне тәртипле, инсафлы тотарга комачаулык итүен төшендерү	**Белергә тиеш:** -эшләнгән эшнең сыйфатын һәм дәрәҗәсен билгеләү **Башкара алырга тиеш:** - үз эшчәнлегеңнең нәтиҗәләрен яхшыртуга ихтыяҗ формалаштыру	1)Дәреслек-хрестоматиянең 77-80 нче битләрендә бирелгән “Кирлемән” хикәясеннән тагын бер өзекне укы, эчтәлеген үз сүзләрең белән сөйлә; 2) “Слива төше” хикәясе буенча сораулар төзе .	8.03	
49	Кирлемән маҗаралары	1	Яңа тема	Кешедәге кирелек сыйфатының тискәре күренеш булуын, үз-үзеңне тәртипле, инсафлы тотарга комачаулык итүен төшендерү	**Белергә тиеш:** -эшләнгән эшнең сыйфатын һәм дәрәҗәсен билгеләү **Башкара алырга тиеш:** - үз эшчәнлегеңнең нәтиҗәләрен яхшыртуга ихтыяҗ формалаштыру	“Кирелек бәласе” темасына иҗади эш башкар	14.03	
50.	Урман докторы.	1	Яңа тема	Табигатьнең күркәм бер кошы-тукран белән таныштыру. Аның яшәеше, кешеләргә китергән файдасы турында күзаллау булдыру	**Белергә тиеш:** сән.уку, текст өстендә эшли белү **Башкара алырга тиеш:** -төрле сит-дән чыгу өчен оптимистик карарлар кабул итү	1)Шуктуган турында сөйлә.	15.03	
51.	Гөмбәләр серен белү кирәк.	1	Яңа тема	Табигать үсә торган күптөрле гөмбәләр семялыгыннан ашарга яраклы гөмбәләрне танырга өйрәтү	**Белергә тиеш:** Ашарга яраклы гөмбәләр турында белү **Башкара алырга тиеш:** -әсәрләрне чагыштыра, төркемнәрдә фикерләшә белү	1)Хикәянең эчтәлеген сөйлә; 2) Гөмбә җыю кагыйдәләрен исеңә төшер.	21.03	
52.	Бану әби сабагы.	1	Ныгыту	Язучы Кояш Тимбикова әсәрләре белән танышу	**Белергә тиеш:** Татар халык ашлары турында белү **Башкара алырга тиеш:** Әби-бабайларга, халкыбызының гореф-гадәтләренә хөрмәт	”Бану әби сабагы” хикәясенең эчтәлеген текстка якын итеп сөйләргә.	22.03	

53	Бану әби сабагы.	1	Ныгыту	Язучы Кояш Тимбикова әсәрләре белән танышу	**Белергә тиеш:** Татар халык ашлары турында белү **Башкара алырга тиеш:** Әби-бабайларга, халкыбызының гореф-гадәтләренә хөрмәт	“Тузан сөртүнең дә хикмәте бар” темасына тексттан өзек эзләргә.	4.04	
54	Аш пешерү хикмәтләре.	1	Ныгыту	Кояш Тимбикованың “Бану әби сабагы” хикәясе белән танышуны дәвам итү	**Белергә тиеш:** Татар халык ашлары турында белү **Башкара алырга тиеш:** Әби-бабайларга, халкыбызының гореф-гадәтләренә хөрмәт	Татар халык ашлары турында сөйләргә әзерлән.	5.04	
55	Татар халык ашлары.	1	Яңа тема	Татар халкының милли ризыклары белән язучы һәм рәссамнар иҗаты ярдәмендә таныштыру, гореф-гадәтләрен аңлату	**Белергә тиеш:** Картиналардан эстетик ләззәт ала белү **Башкара алырга тиеш:** -мәгънә барлыкка китерү	1)”Әни белән бергәләп” исемле хикәя язарга; 2) Ф.Тарханованың “килде пилмән ашыйсы”3)”Безнең бәйрәм табыны” дип исемләнгән рәсем ясарга	11.04	
56	Балалар дөньясы.	1	Яңа тема	Г.Гыйльманов, Д.Гайнетдинова, Л.Гыймадиева әсәрләрендә балалар тормышының чагылышы белән таныштыру, авторларның ни әйтергә теләвен ачыклау	**Белергә тиеш:** -әсәрне мәгънәви кисәкләргә бүлә белү **Башкара алырга тиеш:** -мөст. фикерли, нәтиҗәләр ясый алу	1)Д.Гайнетдинованың “Батыр Хәбир” хикәясен укып, ни өчен шулай аталуын аңлатырга; 2) Хәбирнең батырлыгын кемнәр күрә, кемнәр сәламли?	12.04	
57	Бүрек-нәни көчек.	1	Яңа тема	Г.Гыйльмановның “Минем исемем бүрек” әсәре белән танышу дәвам итү	**Белергә тиеш:** драма әсәре буларак “Минем исеме- Бүрек” пьесасының башка жанрлардан аермасын белү **Башкара алырга тиеш:** - рольләргә бүлеп уку осталыгн камилләштерү	1)Әсәрнең үзегезгә ошаган урыныа рәсем ясагыз; 2) “Этем-минем якын дустым» дигән хикәя язарга.	18.04	
58	Бүрек-ышанычлы сакчы.	1	Яңа тема	Г.Гыйльмановның “Минем исемем бүрек” әсәренең төп идеясен аңлауларына ирешү	**Белергә тиеш:** -Әкият-драма буларак, әсәрнең үзенчәлекләрен әйтеп бирә белү **Башкара алырга тиеш:** - рольләргә бүлеп укый, логик фикерли белү	1)”Ачуланма инде, Илһам” хикәясен язып бетерергә; 2) Велосипедта йөрү кагыйдәләрен язып килергә.	19.04	
59	Бүрек-ышанычлы сакчы.	1	Яңа тема	Г.Гыйльмановның “Минем исемем бүрек” әсәренең	**Белергә тиеш:** -Әкият-драма буларак, әсәрнең үзенчәлекләрен	”Минем исемем – Бүрек”	25.04	

				төп идеясен аңлауларына ирешү	әйтеп бирә белү **Башкара алырга тиеш:** - рольләргә бүлеп укый, логик фикерли белү	драма-әкиятен сәхнәләш-терергә.		
60.	***7. Сәнгать дөньясының үзенә генә хас үзенчә-лекләрен ачыклыйбыз.*** Язучы катнашында үт-кән “Серле ачкыч” мәк-тәп клубы утырышы	1	Яңа тема	Укчыларны бүгенге көн шагыйре разил Вәлиев белән очраштыру, аның иҗаты, тормыш юлына карата сораулар бирә белергә өйрәтү	**Белергә тиеш:** -Тема уртаклыгын табып күрсәтә белү. **Башкара алырга тиеш:** - дидактик материаллар белән эшли	1)Язучы Разил Вәлиев турында сөйлә; 2) Дәрес-лектә бирелгән шиг. сән итеп укы.	26.04	
61	Бәбкә үстерү кыенлыклары	1	Яңа тема	Сәнгать дөньясының үзенә хас үзенчәлекләрен аңлату	**Белергә тиеш:** - Сәнгать дөньясының үзенә хас үзенчәлекләрен фәнни эзләнүләр аша аңлата белү **Башкара алырга тиеш:** - әдәбият-сәнгать дөньясы, язучылар тормышы турында күбрәк белү	“Эт кояшы” хикәясенең ахырын үзгәртеп, үз хикәяңне язу.	2.05	
62	Яз галәмәтләре	1	Яңа тема	Язгы табигать мизгелләрен яктырткан әсәрләр аша табигатьтәге үзгәрешләр-не, язның төп билгеләрен табарга өйрәтү, кеше күңе-ленең кайсы халәтен яз белән чагыштыруларын аңлату	**Белергә тиеш:** -язның төп билгеләрен таба белү **Башкара алырга тиеш:** - эшләнгән эшнең сыйфатын һәм дәрәҗәсен билгели	1)Э.Шәрифуллинаның “Табигатьнең бер бөртеге” шигырен ятларга ; 2) “Мин яз кызы” исемле рәсем ясарга яки хикәя язарга; 3)”Мин язларны яратам” исемле рәсем ясарга яки хикәя язарга.	3.05	
63	“Сәнгать дөньясының үзенә генә хас үзенчә-лекләрен ачыклыйбыз”бүлеген йөмгаклау	1	Ныгыту	Укучыларның тема буенча белем һәм күнекмәләрен системага салу	**Белергә тиеш:** -“Син ничек уйлыйсың?” кебек сорауларга җавап таба белү **Башкара алырга тиеш:** -укылган текстлардан өзекләр китреп дәлилли	99 нчы бит, Э. Шәрифуллина “Та-бигатьнең бер бөртеге”	10.05	
64.	***8.Үткәне булмаган ха-лыкның киләчәге юк.Ту-ган ил турында уйлана-быз*** Һәркемгә үз Ватаны кадерле	1	Яңа тема	Ватан төшенчәсен бала-ларның ничек аңлавын ачыклау, аны сакларга һәм якларга кирәклекне аңлату	**Белергә тиеш:** -Ватан төшенчәсен конкрет күзаллый **Башкара алырга тиеш:** -Әсәрләрдәге уртак һәм аермалы якларны таба	1)Әкиятне рольләргә бү-леп укырга әзерләнергә; 2)Картина буенча сөйләргә	16.05	

					белү			
65	Татарстан флагы	1	Яңа тема	Дәүләт символлары турында мәгълүмат бирүне дәвам итү	**Белергә тиеш:** -Дәүләт символларның ил тормышында әһәмиятле роль уйнавын аңлый белү **Башкара алырга тиеш:** - мөст. фикерли, нәтиҗәләр ясый алу	1)"Сертотмас Үрдәк" әкия-тен сәхнәдә уйнарга әзер-ләнегез.2)Татарстан флагы турында аңлатырга өйрән; 3) "Сер дусты күп булыр, сер тотканы дус булыр" темасына иҗади эш	17.05	
66	Зур тарихлы батыр халкым	1	Яңа тема	Татар халкының тарихи үткәненә багышланган әсәрләр белән таныштыру-ны дәвам итү	**Белергә тиеш:** -Халык тарихының бай һәм горурланырлык икәнлеген аңлый белү **Башкара алырга тиеш:** - Тарихи үткәнебез, ата-бабаларыбыз тормышы белән кызыксыну	1) Китапханәдән Айдар Хәлимнең "Өч аяклы ат" повестен алып укы, эчтә-леген сөйлә; 2)Шул исем-дәге фильм караганың бар-мы? Булса.үз фикерлә-реңне әйт; 3) Хрестоматия-нең 98 нче битендәге со-рауларга җавап бир, ат ту-рындагы мәкальләрне ят-ла.	23.05	
67.	Авыр елларда. Кыю очучылар	1	Яңа тема	Сугыш чоры балалары кичергән авырлыкларны әдәби образлар язмышы ярдәмендә аңлату	**Белергә тиеш:** -Сугыш чоры балаларының фаҗигале язмышы **Башкара алырга тиеш:** -Әсәрләр арасында тел уртаклыгы	"Тегермән стенасындагы язулар" шигыренә нигез-ләнеп, "Яңгыр яуганда" диг КитапханәдәнМ.Кәримнең "Безнең кадерле кунак" әсәрен алып укып , кыска-ча эчтәлеген сөйләргә ән иҗади эш эшлә 2.	24.05	
68.	Һәркемгә якын ул туган як. "Серле ачкыч" мәктәп клубы утырышы. Олим-пиада.	1	Яңа тема	Туган җирне, туган якны ярату турында сөйләшү	**Белергә тиеш:** - Татарстан турында төрле авторлар тасвир-лавында бирелгән әсәрләр **Башкара алырга тиеш:** -Төрле жанрларда фикер уртаклыгын билгели белү	"Туган ягым – Татарстан" темасына иҗади эш эшләргә	30.05	

4 нче сыйныфны тәмамлаган укучыларның белеме,
эш осталыгы һәм күнекмәләренә таләпләр

1. Әсәрне сүзләрне дөрес итеп әйтеп, кычкырып һәм эчтән укый белү;
2. Әсәрнең мәгънәви кисәкләре арасындагы бәйләнешне ачыклау, төп фикерне билгеләү һәм аны үз сүзләрең белән әйтеп бирү;
3. Төрле авторларның 6-8 шигырен яттан сөйләү;
4. Кыска күләмле әсәрләрнең эчтәлеген сөйләү;
5. Тылсымлы һәм хайваннар турындагы әкиятләрне, мәсәлләрне аера белу;
6. Әсәрдәге төп геройны характерлау, төрле әсәр геройларына чагыштырма характеристика;
7. Укылган әсәрдән чагыштыру, җанландыру, контрастны таба белу;
8. Сүзлекләрдән файдалану, тематик сүзлекләр төзү;
9. Аерым бер элементы буенча китапта ориентлашырга ойрәтү *(авторы , исеме, “Эчтәлек” бите, иллюстрацияләр)*
10. Фольклор жрын аеру: хайваннар турындагы. Тылсымлы әкиятләрне өйрәнү, мәсәл,хикәя турында күзаллау, халык иҗаты әсәрләре һәм автор әсәрләрен төркемли белү.

Укучы түбәндәгеләрне белергә тиеш:

- 4-5 татар, рус, чит ил классигынын исемен, аларның әсәрләрен;
- 4-5 хәзерге заман язучысы яки шагыйренең исемен, алар язган рубрикаларны;
- Үзенә иң ошаган авторның берничә әсәрен.

Алынган белемнәрне көндәлек тормышта куллану

- китапның, төрле элементларнына карап, эчтәлеген билгеләү;
- мөстәкыйль рәвештә уку өчен китап сайлау;
- укылган әсәр геройларын тасвирлап сөйләү;
- сүзлекләрдән кирәкле мәгълүматны табу.

ПРОГРАММАНЫ ҮТӘҮ МАКСАТЫНДА КУЛЛАНЫЛА ТОРГАН ӘДӘБИЯТ

4 нче сыйныф өчен «Әдәби уку» укыту-методик комплекты составына керә торган әдәбият исемлеге:

1. Г. М. Сафиуллина, Ф. Ф. Хәсәнова, Ә. Г. Мөхәммәтҗанова. Әдәби уку: 4 нче сыйныф]: Дәреслек. 3 кисәктә. 1 кисәк. — Казан: «Мәгариф — Вакыт* нәшрияты, 2014.
2. Г. М. Сафиуллина, Ф. Ф. Хәсәнова, Ә. Г. Мөхәммәтҗанова. Әдәби уку: 4 нче сыйныф: Дәреслек. 3 кисәктә. 2 кисәк. — Казан: «Мәгариф — Вакыт» нәшрияты, 2014.
3. Г. М. Сафиуллина, Ф. Ф. Хәсәнова, Ә. Г. Мөхәммәтҗанова. Әдәби уку: 4 нче сыйныф: Дәреслек. 3 кисәктә. 3 кисәк. — Казан: «Мәгариф — Вакыт» нәшрияты, 20Т5Г
4. Г. М. Сафиуллина, Ф. Ф. Хәсәнова, Ә. Г. Мөхәммәтҗанова. Әдәби уку: 4 нче сыйныф: Методик кулланма. — Казан: